

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 17. 1. 2018
COM(2018) 24 final

2018/0008 (NLE)

Návrh

ODPORÚČANIE RADY

o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie

(Text s významom pre EHP)

{SWD(2018) 14 final}

DÔVODOVÁ SPRÁVA

1. KONTEXT NÁVRHU

• Dôvody a ciele návrhu

Európske spoločnosti a hospodárstva sú svedkami veľkých digitálnych a technologických inovácií, zmien trhu práce a demografických zmien. Mnohé z dnešných pracovných miest pred desiatimi rokmi neexistovali a mnohé nové formy zamestnania v budúcnosti ešte len vzniknú. V Bielej knihe o budúcnosti Európy Komisia zdôrazňuje, že „je pravdepodobné, že väčšina detí, ktoré dnes nastupujú do základných škôl, bude napokon nastupovať na nové typy pracovných miest, ktoré ešte neexistujú“ a na riešenie tohto problému „budú potrebné rozsiahle investície do zručností a zásadné zmeny v systémoch vzdelávania a celoživotného vzdelávania“¹.

Vzdelávanie a odborná príprava sú súčasťou riešenia problému, ako zabezpečiť dôstojné pracovné miesta väčšiemu počtu ľudí, lepšie reagovať na potreby hospodárstva súvisiace so zručnosťami a posilniť odolnosť Európy. Vzhľadom na rýchly technologický pokrok a súvisiace zmeny pracovných profilov a požiadaviek musí byť celoživotné vzdelávanie založené na silnej spolupráci a synergiách medzi priemyslom, vzdelávaním, odbornou prípravou a učením sa. Systémy vzdelávania a odbornej prípravy sa súčasne musia prispôbiť tejto realite. Predovšetkým sa zdá, že mladých ľudí už nestačí vybaviť pevne stanoveným súborom zručností či vedomostí. Potrebujú si rozvíjať odolnosť, širokú škálu kompetencií a schopnosť prispôbiť sa zmenám². Viac než kedykoľvek predtým sa preto ukazuje potreba a hodnota perspektívy celoživotného vzdelávania, v rámci ktorého ľudia získavajú nové a relevantnejšie kompetencie počas celého života.

V Rímskej deklarácii z 25. marca 2017 sa lídri 27 členských štátov, Európskej rady, Európskeho parlamentu a Európskej komisie zaväzujú, že budú pracovať na vytvorení Únie „v ktorej dostanú mladí ľudia najlepšie vzdelanie a najlepšiu odbornú prípravu, v ktorej môžu študovať a nájsť pracovné príležitosti na celom kontinente“³.

Naše spoločnosti a hospodárstva do veľkej miery závisia od vysokovzdelaných a kompetentných ľudí. Zručnosti, akými sú kreativita, kritické myslenie, iniciatívnosť a riešenie problémov, zohrávajú dôležitú úlohu pri prispôbovaní sa zložitosti a zmenám dnešnej spoločnosti. V Diskusnom dokumente o využití globalizácie sa uznáva, že spoločnosť, ktorá je čoraz viac mobilná a digitálna, potrebuje nové spôsoby učenia, flexibilnejšiu odbornú prípravu a modely vzdelávania, a v Diskusnom dokumente o sociálnom rozmere Európy sa zdôrazňuje význam toho, aby sme disponovali správnym súborom zručností a kompetencií na udržanie životných štandardov v Európe⁴. Zmena klímy a obmedzené ekologické zdroje v kombinácii s hospodárskou a sociálnou nerovnosťou znamenajú, že trvalo udržateľný rozvoj treba nevyhnutne zohľadňovať vo všetkej ľudskej činnosti⁵.

¹ Európska komisia (2017), Biela kniha o budúcnosti Európy, https://ec.europa.eu/commission/white-paper-future-europe-reflections-and-scenarios-eu27_sk.

² Biela kniha o budúcnosti Európy, pozri poznámku pod čiarou č. 1.

³ Rímska deklarácia z 25. marca 2017, <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/03/25-rome-declaration/>.

⁴ Európska komisia (2017), Diskusný dokument Komisie o využívaní globalizácie, https://ec.europa.eu/commission/publications/reflection-paper-harnessing-globalisation_sk.

⁵ Strategický dokument EPSC (13/2016) – *The Future of Work* (Budúcnosť práce); Závery Rady o výchove k trvalo udržateľnému rozvoju od novembra 2010, https://ec.europa.eu/epsc/file/strategic-note-13-future-work_en.

Ako bolo jasne uvedené v oznámení Komisie o posilňovaní európskej identity vzdelávaním a kultúrou⁶, európsky vzdelávací priestor by mal uľahčovať spoluprácu a mobilitu študentov, vzdelávacích pracovníkov a pracovníkov odbornej prípravy a vzdelávacích inštitúcií a inštitúcií odborného vzdelávania, a to na základe spoločného záujmu všetkých členských štátov na využití celého potenciálu vzdelávania a kultúry ako motora pracovných miest, sociálnej spravodlivosti, aktívneho občianstva a európskej identity v celej jej rozmanitosti. Reaguje na zvýšenú mobilitu európskych trhov práce, potrebu zvýšiť investície do jazykového vzdelávania, do digitálnych a podnikateľských kompetencií a kompetencií v oblasti STEM (*science, technology, engineering, mathematics* – veda, technika, inžinierstvo, matematika). Európska rada následne v decembri 2017 požiadala okrem iného o preskúmanie opatrení na riešenie výziev v súvislosti so zručnosťami v oblasti digitalizácie, kybernetickej bezpečnosti, mediálnej gramotnosti a umelej inteligencie a potreby inkluzívneho prístupu k vzdelávaniu a odbornej príprave založeného na celoživotnom vzdelávaní a orientovaného na inovácie⁷.

Tieto požiadavky sú v ostrom kontraste s najnovšími údajmi z programu PISA organizácie OECD, ktoré poukazujú na to, že každý piaty žiak v Európskej únii (EÚ) má nedostatky v čítaní, matematike alebo vo vedách⁸. Znepokojenie spôsobuje, že medzi rokmi 2012 a 2015 sa trend slabých výsledkov v EÚ ako celku ešte zhoršil. V krajinách, ktoré sa v roku 2012 zúčastnili na prieskume OECD zameranom na zručnosti dospelých (PIAAC), malo 4,9 % až 27,7 % dospelých len najnižšiu úroveň gramotnosti a 8,1 % až 31,7 % najnižšiu úroveň matematickej gramotnosti.⁹

Okrem toho má 44 % obyvateľov EÚ slabé alebo žiadne (19 %) digitálne zručnosti¹⁰, a to aj napriek tomu, že tempo technologických a digitálnych zmien má hlboký vplyv na naše hospodárstva a spoločnosti. Rýchla digitálna transformácia hospodárstva znamená, že takmer všetky pracovné miesta si v súčasnosti vyžadujú určitý stupeň digitálnych zručností, takisto ako účasť v spoločnosti všeobecne. Digitálne zručnosti sú dnes také nevyhnutné ako gramotnosť a matematická gramotnosť, a Európa preto potrebuje ľudí s digitálnymi kompetenciami, ktorí sú technológie schopní nielen používať, ale aj inovovať a byť lídrom v ich využívaní.

V Európskom pilieri sociálnych práv sa ako prvá zásada uvádza právo na kvalitné a inkluzívne vzdelávanie, odbornú prípravu a celoživotné vzdelávanie¹¹. Nedostatok kompetencií potrebných na úspešnú účasť v spoločnosti a na trhu práce zvyšuje riziko nezamestnanosti, chudoby a sociálneho vylúčenia. Bráni inkluzívnemu a udržateľnému rastu, ako aj konkurencieschopnosti priemyslu a inovačným kapacitám. Výskum poukazuje na to, že zlepšovanie základných zručností v oblasti gramotnosti, matematickej gramotnosti, ako aj digitálnych kompetencií ide ruka v ruku s rozvojom kompetencií v širšej škále kľúčových

⁶ Oznámenie Komisie o posilňovaní európskej identity vzdelávaním a kultúrou – Európskej komisii na zasadnutí lídrov v Göteborgu, 17. novembra 2017, [COM\(2017\) 673](#).

⁷ Závery zo zasadnutia Európskej rady, 14. decembra 2017, [EUCO 19/17](#).

⁸ OECD (2016), výsledky PISA 2015, <https://www.oecd.org/pisa/pisa-2015-results-in-focus.pdf>; Európska komisia (2016), PISA 2015: *EU Performance and initial conclusions regarding education policies in Europe* (Výsledky EÚ a počiatočné závery týkajúce sa politik vzdelávania v Európe), https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/pisa-2015-eu-policy-note_en.pdf.

⁹ Európska komisia (2016), Monitor vzdelávania a odbornej prípravy, s. 81 http://ec.europa.eu/education/sites/education/files/monitor2016_en.pdf.

¹⁰ Európska komisia (2017), Hodnotiaca tabuľka digitálnej agendy za rok 2017, <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-scoreboard>.

¹¹ Oznámenie Komisie o vytvorení európskeho piliera sociálnych práv, [COM\(2017\) 250](#).

kompetencií; obzvlášť to súvisí s osobným rozvojom, s rozvojom vzdelávacích a občianskych kompetencií¹².

Európsky parlament a Rada prijali v roku 2006 odporúčanie o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie¹³. Členským štátom odporúčali rozvíjať vyučovanie kľúčových zručností pre všetkých ako súčasť ich stratégií celoživotného vzdelávania. V priloženom európskom referenčnom rámci takisto vymedzili kľúčové kompetencie, ktoré potrebuje každý jednotlivec na osobné naplnenie a rozvoj, zamestnanie, sociálne začlenenie a aktívne občianstvo. Členské štáty boli vyzvané k používaniu referenčného rámca na zabezpečenie toho, aby počiatočné vzdelávanie a odborná príprava poskytovali všetkým mladým ľuďom prostriedky na rozvoj kľúčových kompetencií na úrovni, ktorá ich pripraví na dospelý život, a aby dospelí dokázali rozvíjať a aktualizovať svoje kľúčové kompetencie po celý život.

Od roku 2006 sa spôsoby, akými sa vykonáva vzdelávanie a učenie, rýchlo vyvíjajú, intenzívnejšie používanie diaľkového vzdelávania podporeného technológiami a nárast informálneho učenia sa prostredníctvom mobilných digitálnych zariadení ovplyvňujú príležitosti na získanie kompetencií. Skúsenosti za posledné desaťročie ukázali, že sa tieto nové príležitosti v systémoch vzdelávania, odbornej prípravy a učenia sa musia lepšie využívať na aktívnu podporu celoživotného rozvoja kompetencií. Skúsenosti so vzdelávaním všetkých študentov a vo všetkých oblastiach treba obohatiť posilnením spolupráce medzi formálnym a neformálnym systémom vzdelávania. To možno dosiahnuť podporou interdisciplinárneho učenia sa, učenia sa pomocou objavovania, sťaží a praktickej výučby.

Cieľom navrhovaného odporúčania je zlepšovať rozvoj kľúčových kompetencií všetkých ľudí po celý život a propagovať opatrenia potrebné na dosiahnutie tohto cieľa. Členské štáty sa v ňom povzbudzujú k lepšej príprave ľudí na meniace sa trhy práce a aktívne občianstvo v rozmanitejších, mobilných, digitálnych a globálnych spoločnostiach a k rozvoju učenia sa vo všetkých etapách života. Vyzýva najmä na investovanie do základných zručností, do podnikateľských a digitálnych kompetencií, ako aj jazykových kompetencií, aby sa každý mohol aktívne zúčastňovať na spoločnosti a hospodárstve. Vyzýva aj na investovanie do kompetencií v oblasti STEM, aby sa rozvíjalo vedecké chápanie a zvýšila sa príťažlivosť povolání v oblasti STEM. Navrhovaným odporúčaním sa nahrádza odporúčanie o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie, ktoré Európsky parlament a Rada prijali v roku 2006¹⁴. Má za cieľ:

- podporiť vykonávanie prvej zásady Európskeho piliera sociálnych práv – pričom sa zdôrazňuje, že „[k]aždý má právo na kvalitné a inkluzívne vzdelávanie, odbornú prípravu a celoživotné vzdelávanie, aby si udržal a získal zručnosti, ktoré mu umožnia plne sa zapojiť do života spoločnosti a úspešne zvládať zmeny postavenia na trhu práce“ – a štvrtej zásady – posilnenia práva „na včasnú a cieleňú pomoc na zlepšenie vyhliadok zamestnania alebo samostatnej zárobkovej činnosti“ vrátane práva „na pomoc pri hľadaní pracovného miesta, pri odbornej príprave a rekvalifikácii“,
- podporiť rozvoj európskeho vzdelávacieho priestoru dohodou o kľúčových kompetenciách, ktoré potrebujú všetci študenti, podporou mobility študentov

¹² OECD (2015), *Skills for Social Progress: The Power of Social and Emotional Education* (Zručnosti potrebné na spoločenský pokrok: Sila spoločenského vzdelávania a citovej výchovy), <http://www.oecd.org/edu/skills-for-social-progress-9789264226159-en.htm>.

¹³ Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady z 18. decembra 2006 o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie, (2006/962/ES).

¹⁴ 2006/962/ES, pozri poznámku pod čiarou č. 13.

a vzdelávacích pracovníkov a hlavne podporou rozvoja jazykových kompetencií na uľahčenie mobility a spolupráce v Európe,

- podporiť rozvoj podnikateľských kompetencií na obohatenie základných zručností a postojov vrátane kreativity, iniciatívnosti, tímovej práce, chápania rizika a zmyslu pre zodpovednosť,
- reagovať na meniace sa požiadavky na kompetencie vrátane základných zručností, digitálnych kompetencií, kompetencií v oblasti vedy, techniky, inžinierstva a matematiky (STEM) a zdôrazniť opatrenia na podporu rozvoja kompetencií v týchto oblastiach,
- zdôrazniť úlohu aktívneho občianstva, spoločných hodnôt a základných práv,
- začleniť výsledky desaťročia výchovy k trvalo udržateľnému rozvoju Organizácie Spojených národov (OSN) a impulz získaný z cieľa OSN v oblasti udržateľného rozvoja č. 4 – vzdelávanie 2030,
- pomôcť členským štátom, subjektom z oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a učenia sa a vzdelávacím pracovníkom lepšie podporovať rozvoj kompetencií stanovením osvedčených postupov na podporu rozvoja kľúčových kompetencií,
- prispieť k návrhu budúceho strategického rámca európskej spolupráce v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy propagovaním spoločného chápania kľúčových kompetencií,
- podporiť využívanie zdrojov európskeho financovania, ako sú Erasmus+, európske štrukturálne a investičné fondy a program Horizont 2020.

Priložený pracovný dokument útvarov Komisie poskytuje ďalšie dôkazy o predchádzajúcich skúsenostiach s vykonávaním odporúčania o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie z roku 2006, analýzu podporujúcu nové odporúčanie o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie, ako aj príklady existujúcich politík a projektov na podporu rozvoja kompetencií v perspektíve celoživotného vzdelávania.

Kontext

Kľúčové kompetencie sú tie, ktoré potrebujú všetci jednotlivci na osobné naplnenie a rozvoj, zamestnanie, spoločenské začlenenie a aktívne občianstvo. Tvoria ich „znalosti, zručnosti a postoje“ a zahŕňajú viac než len pojem (akademických) „vedomostí“.

V európskom referenčnom rámci kľúčových kompetencií pre celoživotné vzdelávanie z roku 2006 (ďalej len „referenčný rámec“) sa vymedzuje osem kľúčových kompetencií:

- komunikácia v materinskom jazyku,
- komunikácia v cudzích jazykoch,
- matematická kompetencia a základné kompetencie v oblasti vedy a techniky,
- digitálna kompetencia,
- naučiť sa učiť,
- spoločenské a občianske kompetencie,
- iniciatívnosť a podnikavosť a
- kultúrne povedomie a vyjadrovanie.

Referenčný rámec a príslušnú koncepciu od ich prijatia používajú členské štáty a zainteresované strany, pričom väčšina členských štátov už vykonala súvisiace reformy. Tieto reformy sa veľmi líšia a členské štáty časom vymedzenie kľúčových kompetencií aj prispôbili. Väčšina reforiem sa uskutočnila v rámci školského vzdelávania, odborného vzdelávania a prípravy. Zaznamenal sa vývoj v súvislosti s kľúčovými kompetenciami, ktoré sa ľahko priradujú k tradičným školským „predmetom“, ako sú komunikácia v materinskom jazyku a v cudzích jazykoch či matematická kompetencia, na rozdiel od kompetencií, ktoré presahujú hranice tradičných „predmetov“, napríklad učenie sa učiť, podnikavosť či sociálne a občianske kompetencie¹⁵.

Systémy vzdelávania, odbornej prípravy a učenia sa čelia výzvam v oblasti uplatňovania prístupov k učeniu a vzdelávaniu zameraných na kompetencie. Prechod od pomerne statickej koncepcie obsahu osnov k dynamickému vymedzeniu znalostí, zručností a postojov, ktoré si študent potrebuje rozvinúť v rámci vzdelávacieho procesu, si vyžaduje zmenu paradigmy v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a učenia sa, ktorá ovplyvní spôsob, akým sa organizujú a posudzujú.

Potrebné kompetencie okrem toho nie sú statické a počas života sa menia. Kompetencie získané v škole treba počas života rozvíjať, aby boli dostatočné a aktuálne, pričom proces získavania nových kompetencií, ktoré zodpovedajú meniacim sa potrebám, trvá celý život. Každý preto potrebuje príležitosť rozvíjať svoje kompetencie počas celého života.

Toto odporúčanie predstavuje nielen aktualizovaný európsky rámec kľúčových kompetencií pre celoživotné vzdelávanie, ale stanovujú sa v ňom osvedčené postupy na podporu rozvoja prístupov zameraných na kompetencie v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy vrátane neformálneho vzdelávania a celoživotnej perspektívy.

• **Súlad s existujúcimi ustanoveniami v tejto oblasti politiky**

V spoločnej správe Rady a Komisie na rok 2015 o vykonávaní strategického rámca pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave (ET 2020) sa stanovujú jasné priority, ktorými sa pestujú „relevantné a vysokokvalitné vedomosti, zručnosti a kompetencie rozvíjané počas procesu celoživotného vzdelávania so zameraním na výsledky vzdelávania vo vzťahu k zamestnateľnosti, inovácii, aktívnemu občianstvu a blahobytu“¹⁶.

V oznámení Komisie „Posilňovanie európskej identity vzdelávaním a kultúrou“¹⁷ sa vyzýva na investovanie do ľudí, ich vzdelania a na uistenie sa, že systémy vzdelávania a odbornej prípravy pomôžu všetkým študentom získať vedomosti, zručnosti a kompetencie, ktoré sa v dnešnom svete považujú za nevyhnutné. Vytvára sa tu aj silné prepojenie medzi spoločným chápaním kompetencií, ktoré potrebuje každý, a vytvorením európskeho vzdelávacieho priestoru.

Revízia odporúčania Rady na rok 2006 o kľúčových kompetenciách bola ohlásená v novom programe v oblasti zručností pre Európu s cieľom rozvíjať spoločné a aktuálne chápanie kľúčových kompetencií, podporiť ich uvedenie do vzdelávacích a odborných osnov a poskytnúť podporu na lepší rozvoj a posúdenie týchto zručností¹⁸.

¹⁵ Európska komisia (2017), *Literature review of reforms related to 2006 European Framework of Key Competences for lifelong learning* (Prehľad odbornej literatúry o reformách súvisiacich s Európskym rámcom o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie z roku 2006), https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/key-competences-consultation-2017-strategy_en.pdf.

¹⁶ Spoločná správa Rady a Komisie na rok 2015 o vykonávaní strategického rámca pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave (ET 2020) – Nové priority pre európsku spoluprácu v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy, [Ú. v. EÚ 2015/C 417/04](#).

¹⁷ COM(2017) 673, pozri poznámku pod čiarou č. 6.

¹⁸ Oznámenie Komisie o novom programe v oblasti zručností pre Európu, [COM\(2016\) 381](#).

V rámci iniciatívy Investícia do Európskej mládeže prijatej 7. decembra 2016¹⁹ a následných oznámení o rozvoji škôl a excelentnej výučby²⁰, ako aj o modernizácii vysokoškolského vzdelávania²¹ z mája 2017 Komisia ešte zdôraznila potrebu investovať do rozvoja kompetencií a sformulovala ďalšie ambície v tejto oblasti.

V odporúčaní Rady z decembra 2016 „Cesty zvyšovania úrovne zručností: nové príležitosti pre dospelých“ sa odporúča, aby sa dospelým s nízkou úrovňou zručností, vedomostí a kompetencií v súlade s ich individuálnymi potrebami poskytla príležitosť na získanie minimálnej úrovne gramotnosti, matematickej gramotnosti a digitálnej kompetencie a/alebo získanie širšieho súboru zručností, vedomostí a kompetencií vychádzajúcich z odporúčania o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie z roku 2006.

V odporúčaní Rady z 20. decembra 2012 o potvrdzovaní neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa²² sa členské štáty vyzývali, aby mali v súlade s vnútroštátnymi okolnosťami a špecifikami najneskôr v roku 2018 a podľa toho, ako to uznajú za vhodné, zavedené opatrenia na potvrdzovanie neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa, ktoré jednotlivcom umožňujú získať vedomosti, zručnosti a kompetencie získané prostredníctvom neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa a získať úplnú, prípadne čiastočnú kvalifikáciu.

Odporúčanie Rady z 22. mája 2017 týkajúce sa európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie, ktorým sa zrušuje odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady z 23. apríla 2008 o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie²³, poskytuje spoločný referenčný rámec, ktorý jednotlivcom a organizáciám pomáha porovnávať rôzne kvalifikačné systémy a úrovne kvalifikácií z týchto systémov.

Rámec Europass²⁴ ľuďom pomáha lepšie prezentovať a opísať svoje kompetencie a kvalifikácie.

• **Súlad s ostatnými politikami Únie**

V oznámení „Posilňovanie európskej identity vzdelávaním a kultúrou“ Komisia zdôrazňuje, že vzdelávanie je základom produktívnej a kreatívnej pracovnej sily a v konečnom dôsledku aj odolného hospodárstva. Zdôrazňuje potrebu investovať do ľudí, do ich kompetencií a príležitostí. Týka sa to najmä potreby zintenzívniť úsilie o podporu rozvoja kľúčových kompetencií²⁵.

V Európskom pilieri sociálnych práv sa zdôrazňuje „právo na kvalitné a inkluzívne vzdelávanie, odbornú prípravu a celoživotné vzdelávanie, aby si [každý] udržal a získal zručnosti, ktoré mu umožnia plne sa zapojiť do života spoločnosti a úspešne zvládať zmeny postavenia na trhu práce“, ako aj právo na ďalšiu odbornú prípravu a rekvalifikáciu²⁶.

V návrhu odporúčania Rady o spoločných hodnotách, inkluzívnom vzdelávaní a európskom rozmere vzdelávania²⁷ sa zdôrazňuje hlavne občianska kompetencia tak, ako je opísaná

¹⁹ Oznámenie Komisie s názvom Investícia do európskej mládeže, COM(2016) 940; oznámenie Komisie: Zlepšiť a zmodernizovať vzdelávanie, [COM\(2016\) 941](#).

²⁰ Oznámenie Komisie o rozvoji škôl a excelentná výučba: kľúč pre výborný štart do života, [COM\(2017\) 248](#).

²¹ Oznámenie Komisie o novom programe EÚ pre vysokoškolské vzdelávanie, [COM\(2017\) 247](#).

²² Odporúčanie Rady z 20. decembra 2012 o potvrdzovaní neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa, [Ú. v. EÚ/C 398/01](#).

²³ Odporúčanie Rady z 22. mája 2017 týkajúce sa európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie, [Ú. v. EÚ/C 189/15](#).

²⁴ Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady o jednotnom rámci Spoločenstva pre transparentnosť kvalifikácií a schopností, [\(2004/2241/ES\)](#).

²⁵ COM(2017) 673, pozri poznámku pod čiarou č. 6.

²⁶ COM(2017) 250, pozri poznámku pod čiarou č. 11.

²⁷ COM(2018) 23.

v prílohe k tomuto odporúčaniam. Stanovuje sa v ňom niekoľko opatrení, ktoré členské štáty môžu prijať s podporou Únie.

V oznámení Komisie Európskemu parlamentu a Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov o akčnom pláne digitálneho vzdelávania²⁸ sa stanovuje, ako môžu systémy vzdelávania a odbornej prípravy lepšie využívať inovácie a digitálne technológie a podporiť rozvoj relevantných digitálnych kompetencií potrebných pre život a prácu v období rýchlych zmien v digitálnej oblasti. Akčný plán digitálneho vzdelávania venuje osobitnú pozornosť systémom počiatočného vzdelávania a odbornej prípravy a vzťahuje sa na školy, odborné vzdelávanie a prípravu a vysokoškolské vzdelávanie.

2. PRÁVNÝ ZÁKLAD, SUBSIDIARITA A PROPORCIONALITA

• Právny základ

Táto iniciatíva je v súlade s článkami 165 a 166 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ). V článku 165 sa stanovuje, že Únia prispeje k rozvoju kvalitného vzdelávania podporou spolupráce medzi členskými štátmi, a ak je to potrebné, podporou a dopĺňaním činnosti členských štátov pri plnom rešpektovaní ich zodpovednosti za obsah a organizáciu ich vzdelávacích systémov. V článku 166 sa stanovuje, že Únia uskutoční politiku odborného vzdelávania, ktorá podporuje a dopĺňa činnosť členských štátov pri plnom rešpektovaní ich zodpovednosti za obsah a organizáciu odborného vzdelávania.

Touto iniciatívou sa nenavrhuje rozšírenie regulačnej právomoci EÚ ani povinných záväzkov členských štátov. Členské štáty sa na základe svojej vnútroštátnej situácie rozhodnú, ako budú toto odporúčanie vykonávať.

• Subsidiarita (v prípade inej ako výlučnej právomoci)

Napriek tomu, že mnohé členské štáty majú vlastné vnútroštátne rámce kompetencií, ktorými sa riadi vzdelávanie a odborná príprava, v súčasnosti medzi nimi prebieha len obmedzená výmena osvedčených postupov na ďalšiu podporu vzdelávania a učenia sa zameraných na kompetencie.

Pridaná hodnota tohto odporúčania na úrovni Únie spočíva v schopnosti Únie:

- formulovať spoločný referenčný rámec potrebných kľúčových kompetencií,
- propagovať spoločné chápanie celoživotného vzdelávania,
- uľahčiť výmenu vedomostí, odborných skúseností a osvedčených postupov,
- podporiť iniciatívy na zlepšenie rozvoja kompetencií na úrovni EÚ,
- podporiť rozvoj rámcov kompetencií, ktoré pomáhajú definovať výsledky výučby a tvoria základ postupov posudzovania a potvrdzovania,
- podporiť hodnotenie rozvoja kompetencií a monitorovať pokrok na úrovni EÚ.

• Proporcionalita

V návrhu sa posilňuje spoločné chápanie kľúčových kompetencií celoživotného vzdelávania a pre členské štáty a Komisiu sa vytvára základ na výmenu osvedčených postupov a rozvoj politik, ktorými sa podporuje získavanie kľúčových kompetencií, na národnej úrovni aj na úrovni EÚ. Návrh sa vzťahuje na všetky úrovne vzdelávania a odbornej prípravy, formálneho a neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa a na všetky vekové skupiny. Keďže

²⁸

COM(2018) 22.

záväzky, ktoré členské štáty prijímú, sú dobrovoľné a každý členský štát sám rozhodne, aký prístup zaujme, opatrenie sa považuje za proporcionálne.

- **Výber nástroja**

Na príspevok k dosiahnutiu cieľov stanovených v článkoch 165 a 166 Zmluvy o fungovaní Európskej únie sa v tejto zmluve povoľuje, aby Rada na návrh Komisie prijala odporúčania.

Odporúčanie Rady je vhodným nástrojom v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy, kde má EÚ podpornú právomoc, pričom ide o nástroj, ktorý sa často využíva v rámci európskych opatrení v oblastiach vzdelávania a odbornej prípravy. Týmto právnym nástrojom sa preukazuje záväzok členských štátov k opatreniam uvedeným v texte a poskytuje sa silnejší politický základ spolupráce v tejto oblasti, pričom sa plne rešpektuje právomoc členských štátov, pokiaľ ide o vzdelávanie a odbornú prípravu.

3. VÝSLEDKY HODNOTENÍ EX POST, KONZULTÁCIÍ SO ZAJINTERESOVANÝMI STRANAMI A POSÚDENÍ VPLYVU

- **Hodnotenia ex post/kontroly vhodnosti existujúcich právnych predpisov**

Neuplatňuje sa.

- **Konzultácie so zainteresovanými stranami**

Uskutočnila sa séria špecializovaných konzultačných stretnutí a odborných seminárov, ktorá sa začala fórom pre vzdelávanie, odbornú prípravu a mládež v októbri 2016. O revízii odporúčania o kľúčových kompetenciách z roku 2006 sa viedli široké diskusie s predstaviteľmi členských štátov na stretnutiach skupiny na vysokej úrovni ET 2020, stretnutiach generálnych riaditeľov zodpovedných za školské vzdelávanie, odborné vzdelávanie a prípravu a vysokoškolské vzdelávanie, ako aj s poradným výborom pre odborné vzdelávanie a prípravu, s výborom pre kultúrne záležitosti a na stretnutí poradnej skupiny Youthpass.

Verejná online konzultácia bola otvorená od 22. februára do 19. mája 2017, pričom v rámci nej bolo zozbieraných takmer 500 odpovedí a predložilo sa 69 pozičných dokumentov. Príspevky poukazujú na dobré zapojenie ministerstiev vzdelávania a mimovládnych zainteresovaných strán. Proces konzultácií sa ukončil konferenciou v Bruseli 14. júna 2017²⁹.

Výsledky konzultácie potvrdzujú dôležitosť európskeho referenčného rámca kľúčových kompetencií. Respondenti potvrdili, že sú potrebné zmeny, aby tento rámec odzrkadľoval politický, spoločenský, hospodársky, ekologický a technologický vývoj za posledné desaťročie.

Kľúčové zistenia z verejnej konzultácie online:

- väčšina respondentov oceňuje referenčný rámec ako dôležitý nástroj v oblasti
- vzdelávania, odbornej prípravy a učenia sa (77 %),
- väčšina prispievateľov vníma potrebu zaviesť menšie zmeny referenčného rámca (65 %),
- respondenti zdôrazňujú potrebu ďalej podporovať používanie referenčného rámca a
- podporovať v Európe vzdelávanie, odbornú prípravu a učenie sa so zameraním na kompetencie.

²⁹

Európska komisia (2017), Správa o výsledkoch konzultácií so zainteresovanými stranami, https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/2017-key-competences-consultation-review_en.pdf.

V rámci online konzultácií, pozičných dokumentov a konzultačných stretnutí/konferencií sa zdôraznila potreba:

- reagovať na dopyt po kompetenciách v oblasti gramotnosti, jazykov a komunikácie v dnešných viacjazyčných a kultúrne rozmanitých spoločnostiach,
- reagovať na rýchlo sa meniace digitálne a technologické prostredie aktualizovaním vymedzenia pojmu digitálna kompetencia. Táto aktualizácia by mala zahŕňať skúsenosti z rozvoja a podpory používania široko používaného rámca digitálnych kompetencií³⁰,
- ďalej zlepšovať rozvoj kompetencií v oblasti matematiky, vied a technológií,
- zdôrazniť dôležitosť osobných a medziľudských zručností, ktoré sa niekedy označujú za „životné“, „socioemocionálne“ či „mäkké“ zručnosti, keďže jednotlivcom pomáhajú reagovať na neistotu a zmenu. V referenčnom rámci sa navrhuje ďalšie posilnenie zručností, ako sú kritické myslenie, tímová práca, medzikultúrne zručnosti a riešenie problémov,
- zdôrazniť udržateľnosť odporúčania po desaťročí vzdelávania k trvalo udržateľnému rozvoju OSN (2005 – 2014) a so zreteľom na globálne ciele udržateľného rozvoja do roku 2030 vrátane cieľa pre vzdelávanie,
- vyzdvihnúť občiansku kompetenciu a úlohu občianstva, spoločných hodnôt a ľudských práv. Čoraz dôležitejšie je umožniť jednotlivcom, aby konali ako zodpovední, aktívni ľudia schopní prispieť k mierovým, tolerantným, inkluzívnym a bezpečným spoločnostiam. Z tohto pohľadu sa ďalej navrhuje posilniť mediálnu gramotnosť a medzikultúrne zručnosti,
- vyzdvihnúť kreativitu, schopnosť plánovať a riadiť procesy a riešiť riziká ako súčasť informovaného rozhodovania ako zásadných rozmerov podnikateľskej kompetencie. Uprednostňovalo sa zosúladenie aktualizovaného vymedzenia s rámcom EntreComp³¹,
- vziať do úvahy širšie spektrum súčasných podôb kultúrneho vyjadrenia a okrem toho zahrnúť prvok rozvoja vlastnej kultúrnej totožnosti. Mali by sa zdôrazňovať pozitívne a otvorené prístupy k iným kultúram a kultúrnym rozdielom.

Konzultáciou sa potvrdilo, že použitie referenčného rámca bolo zamerané na formálnu výučbu na základných a stredných školách. Potrebujeme teda silné prepojenie s inými druhmi vzdelávania a odbornej prípravy, ako sú vzdelávanie a starostlivosť v ranom detstve, odborné vzdelávanie a príprava, vysokoškolské vzdelávanie, vzdelávanie dospelých a neformálne vzdelávanie.

Na ďalšiu podporu používania referenčného rámca sa nakoniec navrhovalo posilnenie usmernenia a podpory pre vzdelávacích pracovníkov a pracovníkov odbornej prípravy, ako aj preskúvanie spôsobov podporovania prístupov k posudzovaniu v rámci procesov výučby a učenia sa aj v rámci riadenia vzdelávania a odbornej prípravy.

³⁰ Európska komisia (2014), Rámec digitálnych kompetencií, <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp/digital-competence-framework>.

³¹ Európska komisia (2017), Rámec podnikateľských kompetencií, <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/entrecomp-entrepreneurship-competence-framework>.

- **Získavanie a využívanie expertízy**

Návrh vychádza zo širokej škály správ a štúdií o vplyve odporúčania o kľúčových kompetenciách z roku 2006, súvisiacich reformách členských štátov a príslušných projektoch financovaných EÚ. V spoločnej správe Rady a Európskej komisie o pokroku z roku 2010 sa skúmali prvé skúsenosti členských štátov s prechodom na vzdelávacie a učebné osnovy zamerané na kompetencie³². Zistenia siete KeyCoNet³³, európskej siete pre rozvoj kľúčových kompetencií v školskom vzdelávaní, ako aj správa siete Eurydice z roku 2012³⁴ poskytujú dobrý prehľad používania referenčného rámca v školskom vzdelávaní. Správy centra CEDEFOP³⁵ obsahujú pohľad na rozsah, do akého hral referenčný rámec úlohu v odbornom vzdelávaní a príprave.

Dôkazy sa okrem toho zhromaždili prostredníctvom štúdií vykonaných na účely prehľadu vrátane prehľadu odbornej literatúry o používaní európskeho referenčného rámca a komparatívnej analýzy medzinárodných a vnútroštátnych rámcov kompetencií³⁶.

V prípade konkrétnych kompetencií práca vychádzala zo štúdií a správ v týchto oblastiach, ako sú nedávne správy o gramotnosti a jazykovom vzdelávaní³⁷, vedeckom vzdelávaní³⁸, spoločenskom vzdelávaní a citovej výchove³⁹, občianskom vzdelávaní⁴⁰, podnikateľskom vzdelávaní⁴¹, občianskej kompetencii⁴² a kultúrnom povedomí a vyjadrovaní⁴³.

V revízii sa zohľadnili aj správy a štúdie OECD, UNESCO a Rady Európy, ktoré sa zúčastňujú na definovaní rámcov kompetencií v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy

³² Spoločná správa Rady a Komisie na rok 2010 o pokroku, pokiaľ ide o vykonávanie pracovného programu „Vzdelávanie a odborná príprava 2010“ ([2010/C 117/01](#)).

³³ Rozvoj kľúčových kompetencií v Európe. Katalóg iniciatív, <http://keyconet.eun.org>.

³⁴ Európska komisia (2012), Rozvoj kľúčových kompetencií v školách v Európe: výzvy a príležitosti pre politiku, https://www.dooos.org/informes/School_in_Europe.pdf.

³⁵ CEDEFOP (2015), *Stronger VET for better lives* (Silnejšie odborné vzdelávanie a príprava pre lepší život), <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/3067>; CEDEFOP (2016), *Key competences in vocational education and training* (Kľúčové kompetencie odborného vzdelávania a prípravy), <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/country-reports/key-competences-in-vet>.

³⁶ Európska komisia (2017), Prehľad odbornej literatúry o reformách súvisiacich s Európskym rámcom o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie z roku 2006; Európska komisia (2017), Podpora konzultácie so zainteresovanými stranami v kontexte prehľadu kľúčových kompetencií, správa č. 1: Porovnávacia analýza vnútroštátnych a medzinárodných rámcov kompetencií.

³⁷ Európska komisia (2017), *Rethinking language and linguistic diversity in schools* (Prehodnotenie jazykovej a lingvistickej rozmanitosti na školách), https://ec.europa.eu/education/sites/education/files/rethinking-language-report_en.pdf.

³⁸ Európska komisia (2015), *Science education for responsible citizenship* (Vzdelávanie v oblasti vedy pre zodpovedné občianstvo), http://ec.europa.eu/research/swafs/pdf/pub_science_education/KI-NA-26-893-EN-N.pdf; Európska komisia (2011), Vedecké vzdelávanie v Európe: Vnútroštátne politiky, postupy a výskum, http://ec.europa.eu/research/science-society/document_library/pdf_06/report-rocand-on-science-education_en.pdf.

³⁹ Cefai C.; Bartolo P. A.; Cavioni V.; Downes, P.(2017); *Integrating Social and Emotional Education (SEE) in the School Curriculum across the EU* [Začlenenie spoločenského vzdelávania a citovej výchovy (SEE) do školských osnov v EÚ], Správa NESET II, Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, pripravuje sa.

⁴⁰ Európska komisia (2017), *Citizenship Education at School in Europe* (Občianske vzdelávanie v školách v Európe), https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/news/20171106-citizenship-education-school-europe-2017_en.

⁴¹ Európska komisia (2016), *Entrepreneurship Education at School in Europe* (Vzdelávanie v oblasti podnikania v školách v Európe), <https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/images/4/45/195EN.pdf>.

⁴² IEA (2017), *International Civic and Citizenship Study* [Medzinárodná štúdia o výchove k občianstvu (ICCS)], pripravuje sa; JRC (2011), *Civic Competence Composite Indicator (CCCI-2): Measuring Young People's Civic Competence across Europe based on the IEA International Citizenship and Civic Education study* [Zložený ukazovateľ občianskej kompetencie (CCCI-2): Meranie občianskej kompetencie mladých ľudí v Európe na základe Medzinárodnej štúdie IEA o výchove k občianstvu], <http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC68398/lbna25182enn.pdf>.

⁴³ Európska komisia (2016), *Cultural Awareness and Expression Handbook* (Príručka kultúrneho povedomia a vyjadrovania), <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/6066c082-e68a-11e5-8a50-01aa75ed71a1>.

a učenia sa⁴⁴. Ďalším relevantným zdrojom informácií bola práca Spoločného výskumného centra (JRC), najmä v oblasti digitálnych a podnikateľských kompetencií⁴⁵.

- **Posúdenia vplyvu**

Vzhľadom na doplnkový charakter činností vo vzťahu k iniciatívam členských štátov, dobrovoľnú povahu navrhovaných činností a očakávaný rozsah a vplyvy sa posúdenie vplyvu nevykonalo. Pri vypracovaní návrhu sa informácie čerpali z predchádzajúcich štúdií, konzultácie s členskými štátmi a verejnej konzultácie.

- **Regulačná vhodnosť a zjednodušenie**

Neuplatňuje sa.

- **Základné práva**

Neuplatňuje sa.

4. **VPLYV NA ROZPOČET**

Táto iniciatíva si nevyžiada dodatočné zdroje z rozpočtu EÚ.

5. **ĎALŠIE PRVKY**

- **Plány vykonávania, spôsob monitorovania, hodnotenia a podávania správ**

Na podporu vykonávania Komisia navrhuje vypracovať v spolupráci s členskými štátmi podporné usmernenia, ktorými sa riešia zistené nedostatky vo vykonávaní výučby a učenia sa zameraných na kompetencie.

Komisia mieni podávať správy o používaní odporúčania v kontexte európskej spolupráce v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy a učenia sa.

- **Vysvetľujúce dokumenty (v prípade smerníc)**

Neuplatňuje sa.

- **Podrobné vysvetlenie konkrétnych ustanovení návrhu**

Ustanovenia pre členské štáty

Členské štáty sa vyzývajú k posilneniu rozvoja kľúčových kompetencií všetkých študentov, najmä študentov zo znevýhodneného prostredia. Vyzývajú sa k zintenzívneniu snáh najmä o zvýšenie úrovni dosiahnutých základných zručností (gramotnosti, matematickej gramotnosti a základných digitálnych zručností), digitálnych a podnikateľských kompetencií, kompetencií v oblasti STEM, ako aj jazykových kompetencií. Od členských štátov sa v prípade potreby požaduje, aby posilnili podporu prístupov k výučbe a učeniu sa zameraných na kompetencie vo všetkých systémoch vzdelávania, odbornej prípravy a učenia sa.

Okrem aktualizovaného európskeho referenčného rámca kľúčových kompetencií sa navrhujú viaceré osvedčené postupy na podporu pracovníkov vo všetkých systémoch vzdelávania, odbornej prípravy a učenia sa v rámci učenia sa zameraného na kompetencie a na ďalší rozvoj posudzovania kľúčových kompetencií. Podpora rozvoja kľúčových kompetencií si vyžaduje

⁴⁴ UNESCO, *Global Citizenship Education* (Vzdelávanie ku globálnemu občianstvu), <https://en.unesco.org/gced>; Rada Európy, Referenčný rámec kompetencií pre demokratickú kultúru; OECD, *Education 2030* (Vzdelávanie do roku 2030), <https://www.coe.int/en/web/education/competences-for-democratic-culture>.

⁴⁵ Rámec digitálnych kompetencií; rámec podnikateľských kompetencií, pozri poznámky pod čiarou 30 a 31.

vytvorenie a používanie rôznych podporných vzdelávacích prístupov a kontextov. Členské štáty sa vyzývajú k podpore ich ďalšieho rozvoja.

V odporúčaní sa okrem toho zdôrazňuje potreba podporiť ciele OSN v oblasti trvalo udržateľného rozvoja ich zohľadnením vo vzdelávaní, v odbornej príprave a neformálnom vzdelávaní.

Členské štáty sa vyzývajú, aby podávali správy o skúsenostiach a pokroku pri zabezpečovaní kľúčových kompetencií.

Ustanovenia pre Komisiu

Komisia navrhuje ďalší rozvoj usmernení o prístupoch k vzdelávaniu, odbornej príprave a učeníu sa zameraných na kompetencie a podporu iniciatív na rozvoj a propagovanie vzdelávania v oblasti trvalo udržateľného rozvoja vzhľadom na cieľ OSN v oblasti trvalo udržateľného rozvoja č. 4 týkajúci sa inkluzívneho vzdelávania rovnakej kvality a príležitostí celoživotného vzdelávania pre všetkých⁴⁶.

Komisia navrhuje vypracovanie hodnotiacej tabuľky na monitorovanie rozvoja kľúčových kompetencií a poskytnutie informácií o opatreniach vykonaných na podporu rozvoja kompetencií. Zamýšľa vypracovať návrh budúcich európskych referenčných hodnôt v oblasti rozvoja kompetencií vzhľadom na ďalší cyklus strategického rámca európskej spolupráce v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy.

⁴⁶

Cieľ udržateľného rozvoja OSN č. 4, <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg4>

Návrh

ODPORÚČANIE RADY**o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie**

(Text s významom pre EHP)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej články 165 a 166,

so zreteľom na návrh Európskej komisie,

keďže:

- (1) V Európskom pilieri sociálnych práv⁴⁷ sa ako prvá zásada uvádza, že každý má právo na kvalitné a inkluzívne vzdelávanie, odbornú prípravu a celoživotné vzdelávanie, aby si udržal a získal zručnosti, ktoré mu umožnia plne sa zapojiť do života spoločnosti a úspešne zvládať zmeny postavenia na trhu práce. Takisto sa v ňom uvádza, že „každý človek má právo na včasnú a cieleňú pomoc na zlepšenie vyhliadok zamestnania alebo samostatnej zárobkovej činnosti“, ako aj na odbornú prípravu a rekvalifikáciu a pomoc pri hľadaní pracovného miesta. Posilňovanie rozvoja kompetencií je jedným z cieľov európskeho vzdelávacieho priestoru, ktorý by mohol využiť „plný potenciál vzdelávania a kultúry ako hybných síl pre tvorbu pracovných miest, sociálnu spravodlivosť či aktívne občianstvo a príležitosti na zažívanie európskej identity v celej jej rozmanitosti“⁴⁸.
- (2) Ľudia potrebujú správne zručnosti a kompetencie, aby sa dala udržať súčasná životná úroveň, podporovať vysoká miera zamestnanosti a pestovať sociálna súdržnosť s ohľadom na budúcu spoločnosť a svet práce⁴⁹. Podpora ľudí v celej Európe pri získavaní zručností a kompetencií potrebných na osobné naplnenie, zamestnateľnosť a sociálne začlenenie prispieva k posilňovaniu odolnosti Európy v čase rýchlych a hlbokých zmien.
- (3) Európsky parlament a Rada Európskej únie prijali v roku 2006 odporúčanie o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie. V uvedenom odporúčaní boli členské štáty požiadané, aby „rozvíjali vyučovanie kľúčových kompetencií u všetkých ako súčasť ich stratégií celoživotného vzdelávania vrátane stratégií na dosiahnutie všeobecnej gramotnosti a aby ako referenčný nástroj využívali „Kľúčové kompetencie pre celoživotné vzdelávanie – európsky referenčný rámec“⁵⁰. Odkedy sa prijalo toto odporúčanie, stalo sa kľúčovým referenčným dokumentom pre rozvoj vzdelávania, odbornej prípravy a učenia sa zameraných na kompetencie.

⁴⁷ COM(2017) 250, pozri poznámku pod čiarou č. 11.

⁴⁸ COM(2017) 673, pozri poznámku pod čiarou č. 6.

⁴⁹ Európska komisia (2017), Diskusný dokument Komisie o sociálnom rozmere Európy, https://ec.europa.eu/commission/publications/reflection-paper-social-dimension-europe_sk.

⁵⁰ 2006/962/ES, pozri poznámku pod čiarou č. 13.

- (4) V súčasnosti sa požiadavky na kompetencie zmenili. Väčší počet pracovných miest totiž podlieha automatizácii, technológie zohrávajú významnejšiu úlohu vo všetkých oblastiach života a práce a podnikateľské a spoločenské a občianske kompetencie sú čoraz dôležitejšie na zabezpečenie odolnosti a schopnosti prispôbiť sa zmenám.
- (5) Zároveň medzinárodné prieskumy ako PISA⁵¹ a PIAAC⁵² naznačujú, že pretrváva vysoký podiel dospelých s nedostatočnými základnými zručnosťami. V roku 2015 mal jeden z piatich žiakov vážne ťažkosti pri rozvoji dostatočných zručností v oblasti čítania, matematiky alebo vedy⁵³. V niektorých krajinách až jedna tretina dospelých má len najnižšiu úroveň schopnosti čítať, písať a počítať⁵⁴. Až 44 % obyvateľstva Únie má slabé alebo nemá žiadne (19 %) digitálne zručnosti⁵⁵.
- (6) Investície do základných zručností sú teda dôležitejšie než kedykoľvek predtým. Kvalitné vzdelávanie vrátane mimoškolských aktivít a široký prístup k rozvoju kompetencií zlepšuje úroveň dosiahnutých základných zručností⁵⁶. Okrem toho treba preskúmať nové spôsoby vzdelávania, keďže naša spoločnosť je čoraz mobilnejšia a digitálnejšia⁵⁷. Digitálne technológie majú vplyv na vzdelávanie, odbornú prípravu i učenie sa, lebo rozvíjajú flexibilnejšie vzdelávacie prostredia prispôbené potrebám mimoriadne mobilnej spoločnosti⁵⁸.
- (7) V novom programe v oblasti zručností pre Európu bolo oznámené preskúmanie odporúčania z roku 2006 o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie a uznalo sa, že investovanie do zručností a spôsobilostí a spoločného a aktualizovaného chápania kľúčových kompetencií je prvým krokom pri podpore vzdelávania, odbornej prípravy a neformálneho vzdelávania v Európe⁵⁹.
- (8) V reakcii na zmeny v spoločnosti a hospodárstve, v nadväznosti na diskusie o budúcnosti práce a na základe verejnej konzultácie k preskúmaniu odporúčania o kľúčových kompetenciách z roku 2006 treba zrevidovať a aktualizovať jednak spomínané odporúčanie, jednak európsky referenčný rámec kľúčových kompetencií pre celoživotné vzdelávanie, a to s osobitným dôrazom na podporu podnikateľského ducha.
- (9) Rozvoj kľúčových kompetencií, ich potvrdzovanie a poskytovanie vzdelávania, odbornej prípravy a učenia sa zameraných na kompetencie by sa mali podporovať zavedením osvedčených postupov na lepšiu podporu pedagogických pracovníkov pri výkone ich úloh a zlepšenie ich vzdelávania, ale aj v záujme aktualizácie metód a nástrojov posudzovania a potvrdzovania a zavedenia nových a inovatívnych foriem výučby a vzdelávania⁶⁰. Preto by sa na základe skúseností z posledného desaťročia v tomto odporúčaní mali riešiť problémy pri zavádzaní vzdelávania, odbornej prípravy a učenia sa zameraných na kompetencie.

⁵¹ OECD, Program pre medzinárodné hodnotenie žiakov, <http://www.oecd.org/pisa/>.

⁵² OECD, Program medzinárodného hodnotenia kompetencií dospelých, <http://www.oecd.org/skills/piaac/>.

⁵³ OECD (2016), výsledky PISA 2015, pozri poznámku pod čiarou č. 8.

⁵⁴ Európska komisia (2016), Monitor vzdelávania a odbornej prípravy 2016, pozri poznámku pod čiarou č. 9.

⁵⁵ Európska komisia, Hodnotiaci tabuľka digitálnej agendy 2017.

⁵⁶ OECD (2016), výsledky PISA 2015, pozri poznámku pod čiarou č. 8.

⁵⁷ Európska komisia (2017), Diskusný dokument Komisie o využívaní globalizácie, pozri poznámku pod čiarou č. 4.

⁵⁸ Oznámenie Komisie „Prehodnotenie vzdelávania – Investovanie do zručností pre dosiahnutie lepších sociálno-ekonomických výsledkov“, COM(2012) 669.

⁵⁹ COM(2016) 381, pozri poznámku pod čiarou č. 18.

⁶⁰ Spoločná správa Rady a Komisie na rok 2010 o pokroku, pokiaľ ide o vykonávanie pracovného programu „Vzdelávanie a odborná príprava 2010“ (2010/C 117/01), pozri poznámku pod čiarou č. 32; Spoločná správa Rady a Komisie z roku 2015 o vykonávaní strategického rámca pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave (ET 2020) (2015/C 417/04).

- (10) Podpora potvrdzovania kompetencií umožní jednotlivcom, aby ich zručnosti boli uznávané a aby získali úplnú, prípadne čiastočnú kvalifikáciu⁶¹ v určitej oblasti. Táto snaha môže vychádzať z existujúcich režimov potvrdzovania neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa, ako aj z európskeho kvalifikačného rámca⁶², ktorý predstavuje spoločný referenčný rámec na porovnávanie úrovne kvalifikácií, pričom sa v ňom uvádzajú kompetencie potrebné na ich dosiahnutie. Okrem toho posudzovanie zohráva dôležitú úlohu pri štruktúrovaní učebných postupov a usmerňovaní, aby sa ľuďom pomohlo zlepšiť si kompetencie aj v súvislosti s meniacimi sa požiadavkami na trhu práce⁶³.
- (11) Vymedzenie súboru kľúčových kompetencií potrebných na osobné naplnenie, zamestnateľnosť a sociálne začlenenie ovplyvnil nielen spoločenský a hospodársky vývoj, ale aj rôzne iniciatívy v Európe počas posledného desaťročia. Osobitná pozornosť sa venuje zlepšeniu základných zručností, investíciám do jazykového vzdelávania, zlepšovaniu digitálnych a podnikateľských zručností, významu spoločných hodnôt vo fungovaní našich spoločností a motivovaniu väčšieho počtu mladých ľudí, aby začali kariéru na vedeckom poli. Tento vývoj by sa mal odzrkadliť aj v referenčnom rámci.
- (12) Cieľ 4.7 spomedzi cieľov udržateľného rozvoja zdôrazňuje, že treba „zabezpečiť, aby všetci študenti získali znalosti a zručnosti potrebné na podporu udržateľného rozvoja, okrem iného prostredníctvom vzdelávania o udržateľnom rozvoji a udržateľnom spôsobe života, o ľudských právach, rodovej rovnosti, presadzovaní kultúry mieru a nenásilia, globálnom občianstve a ocenení kultúrnej rozmanitosti, ako aj o prínose kultúry k udržateľnému rozvoju“⁶⁴. Tento cieľ sa odráža aj v revízii referenčného rámca.
- (13) Poskytovanie jazykového vzdelávania, ktoré má čoraz väčší význam pre modernú spoločnosť, medzikultúrne porozumenie a spoluprácu, má prínos zo spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky (CEFR)⁶⁵. Tento rámec pomáha identifikovať hlavné prvky príslušných kompetencií a podporuje učebný proces. Je zároveň základom všeobecného vymedzenia jazykových kompetencií a zohľadňuje sa aj v revízii referenčného rámca.
- (14) Pri podpore rozvoja kompetencií sa ukázal užitočný rozvoj rámca digitálnych kompetencií⁶⁶ a rámca podnikateľských kompetencií⁶⁷. Podobne aj európsky referenčný rámec kompetencií pre demokratickú kultúru, ktorý vypracovala Rada Európy⁶⁸, predstavuje komplexný súbor hodnôt, zručností a prístupov v záujme primeranej účasti v demokratických spoločnostiach. Všetky boli náležite zohľadnené aj pri aktualizácii referenčného rámca.

⁶¹ Ú. v. EÚ/C 398/01, pozri poznámku pod čiarou č. 22.

⁶² Ú. v. EÚ/C 189/15, pozri poznámku pod čiarou č. 23.

⁶³ Uznesenie Rady z 28. mája 2004 o posilnení politik, systémov a postupov v oblasti celoživotného poradenstva, http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/educ/104236.pdf; uznesenie Rady z 21. novembra 2008 o lepšom začlenení poradenstva do stratégie celoživotného vzdelávania.

⁶⁴ Rezolúcia Organizácie Spojených národov prijatá valným zhromaždením 25. septembra 2015 s názvom „Transformujeme náš svet: program trvalo udržateľného rozvoja do roku 2030“, http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1&Lang=E.

⁶⁵ Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky: učenie sa, vyučovanie, hodnotenie (CEFR) <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages>.

⁶⁶ Rámec pre digitálne kompetencie, pozri poznámku pod čiarou č. 30.

⁶⁷ Rámec pre podnikateľské kompetencie, pozri poznámku pod čiarou č. 31.

⁶⁸ *Competences for democratic culture - Living together as equals in culturally diverse democratic societies* (Kompetencie pre demokratickú kultúru – Žime spolu ako rovnocenní partneri v kultúrne rozmanitej demokratickej spoločnosti) (2016), <https://rm.coe.int/16806ccc07>.

- (15) S cieľom motivovať viac mladých ľudí, aby si hľadali uplatnenie v profesiách súvisiacich s vedou, technológiou, inžinierstvom a matematikou (STEM), sa v celej Európe začali iniciatívy na užšie prepojenie vedeckého vzdelávania s kultúrou a inými tematickými okruhmi so zameraním na učenie sa pomocou objavovania a s oporou širokého spektra spoločenských aktérov a odvetví⁶⁹. Zatiaľ čo vymedzenie týchto kompetencií sa v priebehu rokov veľmi nezmenilo, podpora rozvoja kompetencií v oblastiach STEM je čoraz podstatnejšia a mala by sa zohľadniť aj v tomto odporúčaní.
- (16) Význam a relevantnosť neformálneho vzdelávania vyplývajú zo skúseností získaných vďaka práci s mládežou, dobrovoľníckej činnosti, ako aj športu na miestnej úrovni. Neformálne vzdelávanie zohráva dôležitú úlohu pri podpore rozvoja základných medziľudských, komunikačných a kognitívnych zručností: príkladom je kritické myslenie, analytické zručnosti, tvorivosť, riešenie problémov a odolnosť, ktoré uľahčujú prechod mladých ľudí do dospelosti, aktívneho občianstva a pracovného života⁷⁰. Skvalitnenie spolupráce medzi rôznymi vzdelávacími prostrediami pomáha rozvíjať rôzne vzdelávacie prístupy a kontexty⁷¹.
- (17) Pri riešení rozvoja kľúčových kompetencií z hľadiska celoživotného vzdelávania by sa podpora mala zabezpečiť na všetkých stupňoch vzdelávania, odbornej prípravy a učenia sa: cieľom by mal byť rozvoj vzdelávania a starostlivosti v ranom detstve⁷², ďalšie posilňovanie školského vzdelávania a zabezpečenie excelentnej výučby⁷³, poskytovanie príležitostí na pestovanie zručností pre nízko kvalifikovaných dospelých⁷⁴, ako aj ďalší rozvoj počiatočného a pokračujúceho odborného vzdelávania a prípravy⁷⁵ či modernizácia vysokoškolského vzdelávania⁷⁶.
- (18) Toto odporúčanie by sa malo vzťahovať na širokú škálu prostredí vzdelávania, odbornej prípravy a učenia sa (formálnych aj neformálnych) a zameriavať sa na celoživotné vzdelávanie. Jeho cieľom by malo byť sformulovanie spoločného chápania kompetencií, ktoré môžu podporovať prechod a spoluprácu medzi týmito rôznymi vzdelávacími prostrediami. Opisujú sa v ňom osvedčené postupy, ktoré by mohli riešiť potreby pedagogických pracovníkov, teda učiteľov, školiteľov, tých, ktorí vyučujú učiteľov, vedúcich predstaviteľov subjektov vzdelávania a odbornej prípravy, zamestnancov zodpovedných za odbornú prípravu kolegov, výskumných pracovníkov a vysokoškolských pedagógov, pracovníkov s mládežou, pedagógov, ktorí vzdelávajú dospelých, ale aj zamestnávateľov a účastníkov trhu práce. Toto odporúčanie je zamerané aj na inštitúcie a organizácie vrátane sociálnych partnerov a organizácií občianskej spoločnosti, pričom usmerňuje ľudí a podporuje ich pri zlepšovaní kompetencií od raného veku počas celého života.
- (19) Toto odporúčanie plne rešpektuje zásady subsidiarity a proporcionality,

⁶⁹ Európska komisia (2014), Vzdelávanie v oblasti vedy pre zodpovedné občianstvo, pozri poznámku pod čiarou č. 38.

⁷⁰ Závery Rady o úlohe práce s mládežou pri podpore mladých ľudí v rozvíjaní základných životných zručností uľahčujúcich ich úspešný prechod do dospelosti, aktívneho občianstva a pracovného života (22. máj 2017), <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9547-2017-INIT/sk/pdf>.

⁷¹ Závery Rady o posilňovaní medziodvetvovej politickej spolupráce s cieľom účinne riešiť sociálno-ekonomické výzvy, ktorým čelia mladí ľudia, 27. mája 2015, [2015/C 172/03](http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9547-2017-INIT/sk/pdf).

⁷² Závery Rady o úlohe vzdelávania v ranom detstve a primárneho vzdelávania pri podpore tvorivosti, inovačnosti a digitálnej kompetencie, 27. mája 2015, [2015/C 172/05](http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9547-2017-INIT/sk/pdf).

⁷³ COM(2017) 248, pozri poznámku pod čiarou č. 20.

⁷⁴ Odporúčanie Rady z 19. decembra 2016 s názvom „Cesty zvyšovania úrovne zručností: Nové príležitosti pre dospelých“, [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016H1224\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016H1224(01)&from=EN).

⁷⁵ Ú. v. EÚ 2015/C 417/04, Príloha II.

⁷⁶ COM(2017) 247, pozri poznámku pod čiarou č. 21.

PRIJALA TOTO ODPORÚČANIE

Členské štáty by mali:

1. podporovať právo na kvalitné a inkluzívne vzdelávanie, odbornú prípravu a celoživotné vzdelávanie a zabezpečiť príležitosti pre všetkých, aby si mohli rozvíjať kľúčové kompetencie s plným využitím dokumentu „Kľúčové kompetencie pre celoživotné vzdelávanie – európsky referenčný rámec“ v prílohe, a
 - 1.1. podporovať rozvoj kľúčových kompetencií už od útleho veku u všetkých jednotlivcov ako súčasť vnútroštátnych stratégií celoživotného vzdelávania;
 - 1.2. podporovať mladých ľudí a dospelých, ktorí sú znevýhodnení alebo majú osobitné potreby, aby dokázali naplniť svoj potenciál;
2. podporovať rozvoj kľúčových kompetencií s osobitným dôrazom na:
 - 2.1. zvyšovanie úrovne základných zručností (gramotnosti, matematickej gramotnosti a základných digitálnych zručností) ako základ pre ďalšie vzdelávanie a účasť na spoločenskom dianí;
 - 2.2. podporovať nadobúdanie kompetencií v oblasti vedy, technológie, inžinierstva a matematiky (STEM), ako aj prijímať opatrenia, ktorými sa podarí viac mladých ľudí motivovať ku kariére v oblasti STEM;
 - 2.3. zvyšovať a zdokonaľovať úroveň digitálnych kompetencií na všetkých stupňoch vzdelávania a odbornej prípravy vo všetkých skupinách obyvateľstva;
 - 2.4. podporovať podnikateľské kompetencie, kreativnosť a iniciatívnosť, najmä u mladých ľudí, a to aj prostredníctvom podpory príležitostí pre mladých študentov, aby počas základného alebo stredoškolského vzdelávania mohli získať aspoň jednu skúsenosť z podnikateľského prostredia;
 - 2.5. zvýšiť úroveň jazykových schopností a podporovať učiacich sa, aby sa učili rôzne jazyky relevantné pre ich pracovnú a životnú situáciu;
3. uľahčiť nadobúdanie kľúčových kompetencií vďaka využitiu osvedčených postupov na podporu rozvoja kľúčových kompetencií tak, ako sa uvádza v prílohe, a to najmä:
 - 3.1. podporou rôznych vzdelávacích prístupov a kontextov vrátane primeraného využívania digitálnych technológií v prostrediach vzdelávania, odbornej prípravy a učenia sa;
 - 3.2. poskytovaním podpory pedagogickým pracovníkom pri celoživotnom vzdelávaní zameranom na kompetencie v prostrediach vzdelávania, odbornej prípravy a učenia sa;
 - 3.3. podporou a ďalším rozvojom posudzovania a potvrdzovania kľúčových kompetencií;
 - 3.4. posilňovaním spolupráce medzi subjektmi vzdelávania, odbornej prípravy a učenia sa na všetkých úrovniach a v rôznych oblastiach s cieľom zlepšiť plynulosť rozvoja kompetencií učiacich sa a zdokonaľiť postupy vývoja inováčných vzdelávacích prístupov;
 - 3.5. posilňovaním nástrojov, zdrojov a poradenstva v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy, zamestnania a v iných vzdelávacích prostrediach v záujme podpory ľudí pri riadení svojho celoživotného vzdelávania;

4. začleniť ciele trvalo udržateľného rozvoja do vzdelávania, odbornej prípravy a učenia sa;
5. podávať správy o skúsenostiach a pokroku pri presadzovaní kľúčových kompetencií vo všetkých odvetviach vzdelávania a odbornej prípravy vrátane neformálneho vzdelávania,

TÝMTO VÍTA, ŽE KOMISIA:

6. podporuje vykonávanie odporúčania a využívanie európskeho referenčného rámca tým, že uľahčuje vzájomné učenie medzi členskými štátmi a rozvíja v spolupráci s nimi referenčné materiály a nástroje, ako napríklad:
 - 6.1. rámce pre osobitné kompetencie, ktoré uľahčujú rozvoj a posudzovanie kompetencií⁷⁷;
 - 6.2. usmernenia o nových formách učenia sa a podporných prístupoch založené na dôkazoch;
 - 6.3. podporné nástroje pre pedagogických pracovníkov a ostatné zainteresované strany, ako sú hromadné otvorené online kurzy, nástroje sebahodnotenia⁷⁸, siete vrátane eTwinningu či Elektronická platforma vzdelávania dospelých v Európe (EPALE);
 - 6.4. prístupy k posudzovaniu a potvrdzovaniu kľúčových kompetencií v nadväznosti na predchádzajúcu prácu v kontexte strategického rámca pre európsku spoluprácu vo vzdelávaní a odbornej príprave (ET 2020)⁷⁹;
7. podporuje iniciatívy zamerané na ďalší rozvoj a podporu vzdelávania v oblasti trvalo udržateľného rozvoja v súvislosti s cieľom trvalo udržateľného rozvoja OSN č. 4 o inkluzívnom a spravodlivom kvalitnom vzdelávaní a príležitostiach na celoživotné vzdelávanie pre všetkých⁸⁰;
8. zvažuje možnosť vypracovať hodnotiacu tabuľku o poskytovaní vzdelávania, odbornej prípravy a možností učenia sa zameraných na kompetencie a o rozvoji kompetencií v rámci Únie.

Týmto odporúčaním sa nahrádza odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady z 18. decembra 2006 o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie.

V Bruseli

*Za Radu
predseda*

⁷⁷ Na základe skúseností a odborných znalostí získaných pri vytváraní spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky, rámca digitálnych kompetencií a rámca podnikateľských kompetencií.

⁷⁸ Napríklad rámec pre digitálne kompetencie, pozri poznámku pod čiarou č. 30.

⁷⁹ Pracovný dokument útvarov Komisie: Hodnotenie kľúčových kompetencií v počiatočnom vzdelávaní a odbornej príprave: politické usmernenia, SWD(2012) 371.

⁸⁰ Cieľ udržateľného rozvoja OSN 4, pozri poznámku pod čiarou č. 44.